

De barre voettocht tijdens de hongervinter van de 12-jarige Nico van der Meer

Nico vertelt: “Het was in de hongervinter van 1944-'45 dat ook mijn vader en moeder aan eten moesten zien te komen voor ons gezin. Er was nauwelijks nog gas, licht en water. Van naar school gaan was geen sprake meer omdat ook onze school in de Daquerrestraat gesloten was.

Hout voor de kachel haalden we met een omgebouwde oude kinderwagen in het Scheveningse spergebied voor zover we tenminste bij de doorlaatposten door de Duitse wachtposten werden toegelaten”.

Ons gezin

“De Duitsers die ons land bezet hadden, gingen steeds vaker op zoek naar mannen die ze nodig hadden om in Duitsland te werken, de beruchte razzia's. Vader zat daarom vaak ondergedoken en moeder moest maar zien hoe ze de touwtjes aan elkaar moest knopen. Het werd voor haar op den duur ondoenlijk om ons, opgroeiende kinderen, eten te geven. Kleren waren nog maar nauwelijks te koop. Zij wist niet hoe het verder moest. Op een decemberdag in 1944 vertelde ze mijn twee jaar oudere broer en mij dat wij ergens in Friesland een tante hadden wonen en dat we daar misschien wel naar toe konden gaan. Het zou daar veel beter zijn dan waar we nu woonden: Den Haag”.

Friesland

“Het plaatsje heette Pingjum. We hadden er nog nooit van gehoord. Het lag wel 350 kilometer naar het noordoosten. En in Deventer woonde ook verre familie. Misschien konden we daar ook langs gaan. Je wist maar nooit of zij ons onderdak konden geven. We kregen het adres mee.

Op een mistige dag vlak voor Kerstmis vertrokken we, nagestaard door een verdrietige moeder die met ons zusje op de arm bij de deur stond.

We hadden wat van bloembollenmeel gebakken brood bij ons, een hompje surrogaatkaas en twee flesjes waterige taptemelk. We namen ook een knijpkat (zaklantaar) mee en een dunne grijze paardendecken. We hadden veel te dunne kleren aan en de zolen van onze schoenen bleken al gauw niet waterdicht te zijn”.

De route

“We kenden Den Haag op ons duimpje en bereikten via de kortste route de weg Den Haag – Gouda, daar waar nu het Prins Clausplein is. Omdat er bijna geen verkeer was, liepen we gewoon langs de hoofdweg. Het was koud en het werd steeds mistiger. De struiken en de bomen kwamen onder de rijp te zitten en ook onze wenkbrauwen”.

“Af en toe kwam met veel lawaai een Duitse legerwagen voorbij denderen. Ons brood aten we bij een gesloten cafeetje waarvan de stoelen nog buiten stonden, maar waar geen mens te bekennen was.

Het werd al vroeg donker en we begonnen uit te zien naar een adresje waar we misschien konden overnachten. We probeerden het een paar keer bij een boerderij maar hadden geen geluk. Men zag ons liever gaan dan komen omdat we nou niet bepaald de enige zwervertjes waren die onderweg om een slaappleats vroegen”.

Overnachten

“Vlak voor Bodegraven zagen we in een weiland een kleine stal liggen en ten einde raad besloten we te gaan kijken of daar stro lag om de nacht door te brengen. Net toen we over een hek wilde klimmen, kwam er een meneer aanfietsen die afstapte en verbaasd vroeg wat we daar deden. We legden het uit en daarop zei de man dat we maar met hem mee moesten lopen naar zijn huis. We kwamen bij een winkel met allemaal huishoudelijke zaken. De vriendelijke meneer liet ons binnen en bracht ons naar de huiskamer. Daar zaten een vrouw en drie kinderen aan de tafel. Het was er behaaglijk warm. Dat deed ons goed want we waren stijf van de kou. We wisten even niet hoe we het hadden. We waren doodop en dat was ook wel te begrijpen want deze dag hadden we zo’n 30 kilometer gelopen. We kregen te eten en te drinken en we mochten blijven slapen: “Tussen onze eigen kinderen is plaats genoeg”, zei de lieve mevrouw”.

De volgende dag

“We moesten de volgende dag weer verder want die mensen hadden het ook niet makkelijk in die barre oorlogsomstandigheden. Tot onze blijdschap hadden ze geregeld dat we met een auto van de voedselvoorziening mee konden rijden tot Utrecht. Later op de dag vonden we tot onze verrassing in onze rugzakken een paar appels, een stukje echte kaas en een paar flinke sneden roggebrood. En ze had ons ook warme kleren gegeven die eigenlijk voor haar eigen kinderen bestemd waren. Wat een prachtmensen!”

Engelse vliegtuigen

“Bij Jutfaas moesten we uitstappen en verder lopen richting Deventer, waar we de IJssel hoopten te kunnen oversteken. Tenminste als de Duitsers dat toelieten, want de bruggen werden zwaarbewaakt. Het was helder geworden en het vroom. Maar met de komst van dat mooie weer verschenen ook de Engelse vliegtuigen, en die schoten op alles wat beneden hen bewoog”.

“Laat in de middag naderden we Scherpenzeel en we zagen op een reclamebord dat er in hotel De Witte Holevoet, dat midden in het dorp lag, gratis soep werd uitgedeeld aan hongervluchtelingen. Wij er als een haas naar toe.

We kregen twee borden warme soep en dat deed ons erg goed. Uit niets bleek dat het over een paar dagen Kerstmis was. Nergens zag je ook maar iets dat op een kaarsje of lichtje leek. Het gevolg van de verplichte verduistering in de oorlog.

De duisternis viel snel in. We waren ongerust of we een plekje voor de nacht zouden kunnen vinden”.

De tweede nacht

“Net buiten Scherpenzeel zagen we de omtrek van een boerderij die een eindje van de weg lag. We liepen het oprijpad op en gingen achterom bij de boerderij. Een grote waakhond blafte vervaarlijk. Dat was schrikken. Gelukkig lag hij aan de ketting.

Gealarmeerd door de hond kwam door de staldeur een man in overal naar buiten.

We vroegen om voedsel. Hij bracht ons naar de keuken waar de boerin zat te breien bij het licht van een olielamp. Ze begroette ons vriendelijk en zei dat we maar dicht bij het kolenfornuis moesten gaan zitten om warm te worden. We kregen brood met echte boter en worst erop. Geweldig! Ze maakte melk warm en gaf ons allebei een volle beker. ‘s Nachts mochten we in het heerlijk warme stro boven de koeien slapen.

We hoorden de bommenwerpers naar en van Duitsland brommend overvliegen. Tegelijkertijd hoorden we ook het vredige geluid van het vee beneden ons. Dat gaf ons rust. We lagen zachtjes te praten over thuis en hadden heimwee”.

Richting Apeldoorn

“We sliepen een gat in de dag en werden gewekt door het gerinkel van melkbussen en het zachte geloei van de koeien. Voor ons was het even vrede op aarde.

We daalden de ladder af en liepen naar de keuken waar de boerin al brood en melk voor ons had klaargezet. Het leek wel feest!

Onze kleren waren gedroogd en na ons op de deel met ijskoud water uit de pomp te hebben gewassen, vertrokken we richting Apeldoorn.

Bij het afscheid was de boer er niet maar de hartelijke gastvrije boerin gaf ons een dikke kus. We waren er beduusd van!

Op de kalender die in de keuken hing zagen we dat het 22 december was. Waar zouden we met de Kerstdagen zijn? Tweede Kerstdag was ik jarig, dan werd ik 13”.

Duitse legerwagen

“We liepen richting Barneveld en na de middag kwamen we aan in Voorthuizen. Op het fietspad langs de weg naar Apeldoorn naderde een grote Duitse legerwagen.

Toen hij bij ons was, stopte de truck. Een van de twee Duitsers in de cabine vroeg ons

in zijn beste Nederlands waar we heen moesten. We antwoordden dat Deventer onze voorlopige bestemming was. Daar zouden we wel verder zien. Eerst de IJssel over, dat was het belangrijkste”.

“Ons werd bevolen op de oplegger te klimmen. Ik kreeg een ijzeren staaf van de gasgenerator in mijn handen gedrukt ,met de mededeling dat ik tijdens de rit de hemel moest afturen naar Tommy’s (Engelse jachtvliegtuigen). Als ik er een zou zien, moest ik direct met die staaf op de cabine slaan zodat de vrachtwagen dekking kon zoeken. Het was vreselijk koud in die open laadbak en ik liet me op de vloer zakken, vliegtuigen of niet. We voelden ons niet erg op ons gemak als prooi voor de Tommy’s”.

IJsselbrug bij Deventer

“Na een goed uur kwamen we aan bij de IJsselbrug bij Deventer. Het krioelde er van de Duitse soldaten en er stond afweergeschut. De brug was beschadigd door luchtaanvallen, maar was nog wel begaanbaar. Van de bewakers mochten we echter toch de brug niet over. Tussenkost van de Duitse soldaten in de vrachtwagen bracht uitkomst. Ze vertelden de bewakers dat we goed werk hadden gedaan door de lucht af te turen naar vliegtuigen. Dat hielp. We gingen in de vrachtwagen de IJsselbrug brug over. Aan de overkant stopte de vrachtwagen op een plein. “Absteigen”, riepen de Duitsers, “Wir gehen nicht weiter !” Als dank voor ons spuurwerk kregen we een Duitse soldatenkuch”.

De derde nacht

“Het begon te sneeuwen. We gingen op weg naar onze verre familieleden in Deventer, maar die bleken er niet meer te wonen. We hadden het koud en waren erg moe. Aan de nieuwe jonge bewoners vroegen we of we misschien een nachtje mochten blijven slapen. Ze lieten ons gastvrij binnen en we mochten in de logeerkamer slapen. We konden ons wassen en kregen warm eten: een weldaad! We sliepen als marmotten een gat in de dag”.

Richting Raalte

“Het was al over enen toen we afscheid namen van deze vriendelijke mensen. We raadpleegden ons wegenkaartje en besloten richting Raalte te lopen om daar onderdak voor de volgende nacht te krijgen. Onderweg mochten we eerst nog een eind met een boerenwagen meerijden tot bijna in Wezep. Daarna was het flink doorstappen.

De avond begon alweer te vallen. Vlak voor Raalte stond tot onze schrik een lange colonne Duitse wagens met paarden ervoor. Het was inmiddels spertijd, maar gelukkig keken de soldaten niet naar ons om. Bij een van de eerste huizen belden we

op goed geluk aan. We waren moe, hondsmoe. De deur ging open en een jonge vrouw keek ons vragend aan. We vertelden haar dat we helemaal uit Den Haag waren komen lopen en dat we het erg koud hadden. Ze liet ons binnen. Haar man zat aan tafel en daarop lag een bordspel: 'Mens erger je niet'. We kregen te eten en te drinken en we mochten tot onze opluchting blijven voor de nacht”.

“Na een nacht heerlijk slapen, kwam er de volgende ochtend een vriendelijke mijnheer van de Hervormde kerk naar ons toe die vertelde dat we niet meer verder hoefden te lopen naar Friesland.

We konden allebei tot na de oorlog terecht bij een gastvrije boerenfamilie op hun boerderij aan de Wijheseweg tussen Raalte en Broekland. We waren de koning te rijk. En zo kon het gebeuren, dat we net op tijd een vredige en voedzame kerst konden vieren dankzij deze gastvrije familie”.

De bevrijding.

“We zijn in Raalte tot eind juni 1945 bij deze familie buitengewoon goed verzorgd. Tijdens ons verblijf op de boerderij kwam onze moeder met mijn kleine zusje in een gammel kinderwagentje, onverwacht aanlopen. Zij had ook het grootste deel gelopen. Ze is daarna door een gezin in Heino opgenomen.

Op een dag in februari stond plots ook onze vader voor onze neus. Zijn brillenglazen waren gebarsten. Hij zag er ontredderd uit. Hij bleef niet lang. Later hoorden wij dat hij onderdak had gevonden in Ittersum bij Zwolle”.

“Op 15 april 1945 zijn we door de Canadezen bevrijd. We hebben onze bevrijders daadwerkelijk zien naderen en angstig de gevechten tussen hen en de Duitsers gevolgd vanuit de boerderij die zo'n 100 meter van de weg stond. Het liep voor ons gelukkig allemaal goed af. Ik ben alle families die ons tijdens onze hongertocht hielpen tot op de dag van vandaag heel erg dankbaar!”

Nico van der Meer

Mei 2018